

WSKAZÓWKI DLA OBSERWATORÓW

**do oceny sędziów szczebla centralnego,
oraz wypełniania sprawozdania z obserwacji**

od sezonu 2010 /2011

(do użytku wewnętrznego)

**Kolegium Sędziów PZPN
Komisja Szkoleniowa KS PZPN**

Warszawa, czerwiec 2010r

Wytyczne/wskazówki dla obserwatorów KS PZPN - sprawozdanie z obserwacji meczu w sezonie 2010/2011

I. Sprawozdanie (raport) obserwatora sędziego

Przeprowadzając obserwację meczu i sporządzając sprawozdanie obserwator musi kierować się instrukcjami i stosować kryteria przedstawione przez Kolegium Sędziów PZPN.

Celem obserwowania sędziów, sędziów asystentów i sędziów technicznych jest:

- A) przekazywanie wskazówek jak sędziowie mogą podnosić swoje umiejętności;
- B) sprawdzanie jednolitości stosowania i interpretacji Przepisów Gry w Piłkę Nożną;
- C) ocenienie pracy sędziego zgodnie ze stosowaną skalą ocen;
- D) identyfikowanie perspektywicznych, utalentowanych sędziów z różnych regionów kraju;
- E) rekomendowanie sędziów do prowadzenia następnych meczów w nawiązaniu do ich aktualnych umiejętności a także do ich aktualnej dyspozycji;
- F) identyfikowanie wyjątkowych sytuacji w meczu, w celu wykorzystania ich w procesie szkolenia.

Celem stosowania niniejszego arkusza obserwacji jest:

- A) dążenie do ujednoczenia wystawianych not w skali kraju ;
- B) wystawianie sędziom adekwatnych ocen z dokładnością do dziesiątej części po przecinku;
- C) stosowanie takiej samej (ujednoliconej) skali ocen dla wszystkich meczów szczebla centralnego PZPN, identycznie ze skalą ocen stosowaną w rozgrywkach FIFA i UEFA;
- D) używanie elektronicznego sposobu wypełnienia, wysłania i dystrybuowania sprawozdania do wszystkich zainteresowanych;
- E) przytoczenie odpowiednich sytuacji z meczu dla poparcia wniosków płynących z raportu.

II. Ocenianie sędziów, sędziów asystentów i sędziego technicznego

A. Główne założenia oceniania sędziego

1. Analiza podczas zawodów

Celem analizy prowadzonej podczas zawodów jest:

- a) wychwycenie pro aktywnych i prewencyjnych (kluczowe momenty) decyzji, które wpłynęły na późniejszy przebieg i wizerunek zawodów;
- b) ocenienie jakości stosowanych przez sędziego rozwiązań w odpowiedzi na zaistniałe problemy a także jakości podejmowanych, konkretnych decyzji, zawsze w kontekście takiego a nie innego przebiegu meczu ;
- c) ocenienie wpływu trudnych sytuacji/decyzji na dalsze prowadzenie zawodów (osobowość), w tym stanowczości i odwagi sędziego.

B. Ocenianie sędziów i sędziów asystentów:

1. Skala ocen sędziów i sędziów asystentów

Stosowana musi być skala ocen zdefiniowana poniżej:

- 9.0 – 10 znakomite (wyjątkowo dobre) prowadzenie zawodów;
- 8.5 – 8.9 bardzo dobre (wysoko rekomendowane) prowadzenie zawodów;
- 8.0 – 8.4 dobre (spełniające oczekiwania KS PZPN);
- 7.9 jeden poważny błąd, w innym przypadku 8.3 lub więcej;
- 7.8 jeden poważny błąd, w innym przypadku 8.0 - 8.2;
- 7.5 – 7.7 satysfakcjonujące (kilka punktów do poprawy);
- 7.0 – 7.4 niesatysfakcjonujące (poniżej oczekiwań);
- 6.0 – 6.9 słabe (całkiem niesatysfakcjonujące);
- 5.0 – 5.9 bardzo słabe (nie do zaakceptowania).

Obserwator początkowo ocenia całokształt pracy sędziego.

Wszystkie aspekty pracy sędziego w raporcie od punktu 2 do 7 (plus punkty 9 i 10 dla asystentów), powinny być ocenione na podstawie zdarzeń zaistniałych w czasie meczu. Zdarzenia te mogą być aglomerowane w jednolite interpretacyjnie grupy ale zawsze powinny być wystarczająco dokładnie opisane.

Podkreślamy że oczekiwana, minimalna jakość pracy sędziego powinna mieścić się w zakresie ocen od 8.0 do 8.4, który to zakres jest adekwatny do dobrego, spełniającego oczekiwania KS PZPN prowadzenia zawodów.

Nota w zakres 8.3-8.4 oznaczać będzie dobrą w danym dniu dyspozycję sędziego w połączeniu z wykazanym potencjałem na przyszłość.

2. Dalsze wyjaśnienia skali oceny:

- a) Noty 8.3 i 8.4 wystawiane powinny być dla „naprawdę dobrego” występu, będzie to wiadomość dla obsady, że sędzia jest gotowy do następnego meczu.
- b) Nota 8.2 oznacza, że pracę sędziego określić będzie można jako ”dobra i nic więcej”.
- c) Noty 8.0 i 8.1 powinny być wystawione dla pracy sędziego ocenianej jako „po prostu dobra” a obsada powinna ostrożnie podchodzić do następnej nominacji meczowej sędziego.

W przypadku popełnionych błędów w tym również sytuacji, którymi sędzia nie zarządził w odpowiedni sposób, obserwator powinien najpierw powiedzieć (przedyskutować) o tym sędziom podczas wspólnego omawiania zawodów a następnie umieścić to w sprawozdaniu, z jasnym opisem i minutą popełnionego błędu/ nieprawidłowo zarządzanej sytuacji.

3. Konsekwencje błędów sędziowskich:

Jeśli w opinii obserwatora:

- a. sędzia przeprowadził zawody na poziomie dobrym lub bardzo dobrym z oceną 8.3 lub więcej, ale popełnił jeden poważny błąd w krytycznej ważnej sytuacji, ocena może być maksymalnie 7.9;
- b. sędzia przeprowadził zawody na poziomie oceny 8.0 – 8.2 ale z jednym poważnym błędem, ocena maksymalna to 7.8;
- c. sędzia nie miał całkowitej kontroli nad zawodami oraz posiada poważne słabości warsztatowe wymagające poprawy, ocena powinna być 7.7 lub niższa;
- d. miał miejsce więcej niż jeden poważny błąd – ocena 7.4 lub niżej;

Poważne błędy mogą dotyczyć ważnych krytycznych sytuacji podanych w punkcie D poniżej.

Poważnym błędem mogącym wystąpić przy decydowaniu w krytycznych ważnych sytuacjach będzie np.:

- udzielenie napomnienia niewłaściwemu zawodnikowi, wykluczenie z gry niewłaściwego zawodnika
- nie wykluczenie winnego zawodnika z gry

Popelnione błędy nie mogą być kompensowane przez krytyczne nawet bardzo dobre decyzje ale decyzje te powinny być opisane w sprawozdaniu z podaniem minut ich podejmowania.

W przypadku oceny niższej niż 7.7 obserwator musi wspomnieć elementy do poprawy, przedstawić je sędziom i zanotować je w punkcie 7 (Uwagi o charakterze ogólnym...) i punkcie 8 (Punkty omówione z sędzią) oraz w punktach 9 i 10 (dotyczy sędziów asystentów).

Aby uzyskać ocenę wyższą niż 8.4, podczas meczu sędzia musi podjąć w sytuacji krytycznej i ważnej, prawidłową decyzję (dotyczy także akcji zapobiegawczej, która wpłynęła pozytywnie na późniejszą kontrolę zawodów). Stopień trudności takich zawodów musi być uznany za „trudny”. Ocena wyższa niż 8.4 jest możliwa także w meczu którego stopień trudności oceniono na „normalny”. Jeśli w opinii obserwatora zawody były „normalne” poprzez pro aktywne i prewencyjne decyzje sędziego, powinno to wpłynąć pozytywnie na ocenę sędziego i można ją podnieść powyżej 8,4.. Stawiając ocenę wyższą niż 8.4, obserwator musi szczegółowo opisać wszystkie elementy (z odniesieniem do minut), które spowodowały ocenę jakości pracy sędziego powyżej dobrej (oczekiwanej) .

W meczach wysokiej rangi, transmitowanych w telewizji, decyzje podjęte w krytycznych momentach, mogą być sprawdzone na video (DVD) po meczu, nawet następnego dnia. Jednakże obserwator musi jednoznacznie poinformować sędziów, że zamierza to zrobić. **W takim przypadku musi być sporządzona notatka, w dwóch egzemplarzach dla sędziego i obserwatora z podaniem sytuacji wraz z minutą jej wystąpienia, która poddana będzie analizie video (DVD) przez obserwatora.** Stosowna uwaga o korzystaniu z zapisu video (DVD), z podaniem zawartości notatki, musi się znaleźć w sprawozdaniu obserwatora.

W meczach niższej rangi, w których nie ma możliwości obejrzenia powtórek na video (DVD), obserwator w razie wątpliwości co do oceny sytuacji, musi rozstrzygnąć je na korzyść sędziego.

Z założenia skala ocen od 7.5 do 7.7 jest sklasyfikowana jako satysfakcjonująca, jednakże KS PZPN oczekuje więcej niż satysfakcjonującej dyspozycji od sędziów, odpowiadającej ocenom z zakresu 8.0 -8.4;

C. Skala oceny dla sędziego technicznego

Skala oceny sędziego technicznego nie powinna być brana uwagę tylko w kategoriach błędów sędziowskich. Efektywna praca sędziego technicznego powinna być oceniona na 8.0. Jeżeli sędzia techniczny odpowiednio postępował w sytuacjach trudnych (wyjątkowych) to ocena powinna wzrosnąć powyżej 8.0;

Ocena 7.9 lub 7.8 lub niżej powinna być wystawiona jeżeli wystąpiły znaczące punkty do poprawy w każdym z aspektów działania sędziego technicznego.

W przypadku ocen wyższych lub niższych niż 8.0 konieczne jest wyjaśnienie powodów wystawienia takiej oceny.

Skala ocen dla sędziego technicznego:

- 9.0 – 10 znakomita (wyjątkowo dobra) praca
- 8.5 – 8.9 bardzo dobra (wysoce rekomendowana) praca;
- 8.0 – 8.4 dobra (spełniająca oczekiwania KS PZPN) ;
- 7.5 – 7.9 satysfakcjonująca (kilka punktów do poprawy) ;
- 7.0 – 7.4 nie satysfakcjonująca (poniżej oczekiwań) ;
- 6.0 – 6.9 słaba (nie satysfakcjonujące);
- 5.0 – 5.9 bardzo słaba (nie do zaakceptowania);

D. Trudność zawodów (oceniana indywidualnie dla każdego sędziego)

Od sezonu 2010/11 trudność zawodów rozpatrywana jest indywidualnie dla każdego sędziego, w tym również sędziego technicznego. Obserwator musi zdecydować o poziomie trudności zawodów i ocenić umiejętności każdego sędziego przy podejmowaniu decyzji w krytycznych ważnych sytuacjach (sposób radzenia sobie z sytuacjami krytycznymi).

Ocena poziomu trudności meczu przez obserwatora musi być podana w tabeli w sprawozdaniu obserwatora. Obserwator musi opisać ważne decyzje podjęte przez sędziów w czasie meczu podając minuty, w których krytyczne momenty miały miejsce aby wyjaśnić (uzasadnić) ostateczną ocenę i stopień trudności. Co do zasady zawody w których nie miały miejsca krytyczne ważne sytuacje powinny być ocenione jako co najwyżej normalne.

Jednak, jak to już wspomniano w punkcie II. B.3 powyżej, ocena wyższa niż 8.4 jest możliwa także w meczu którego stopień trudności oceniono na „normalny”, jeśli w opinii obserwatora zawody były „normalne” poprzez pro aktywne i prewencyjne decyzje sędziego, które, konsekwentnie, muszą być opisane w sprawozdaniu.

Poziom trudności zawodów ocenia się także na podstawie ilości decyzji, w których sędzia wykazuje znajomość i prawidłowe zastosowanie przepisów gry w piłkę nożną (zawody normalne i łatwe), oraz z uwzględnieniem ich częstotliwości i intensywności gdy sędzia musi decydować i zarządzać krytycznymi i ważnymi sytuacjami/starciami.

Decyzje w krytycznych ważnych sytuacjach dotyczą w szczególności:

1. fauli lub symulowania fauli w polu karnym oraz w pobliżu pola karnego
2. pozbawienia realnej szansy na zdobycie bramki lub pozbawienie bramki

3. aktów przemocy (gwałtowne agresywne zachowanie)
4. poważnych rażących fauli
5. sytuacji „na rzut karny”
6. masowych konfrontacji pomiędzy zawodnikami i protestów przeciwko decyzjom sędziowskim
7. drugiej żółtej kartki, w tym nie wykluczenie ponownie napomnianego zawodnika z gry
8. sytuacji w ocenie spalonego z konsekwencją minimum pozbawienia lub stworzenia realnej szansy na zdobycie bramki– dotyczy głównie asystentów.
9. wątpliwego przejścia piłki przez linię bramkową pomiędzy słupkami z konsekwencją pozbawienia bramki bądź nieprawidłowego jej uznania - dotyczy głównie asystentów

III. Dalsze uwagi dotyczące sprawozdania Obserwatora

A. Punkty od 2 do 6:

Szczegółowe wskazówki na temat wypełniania tych sekcji Sprawozdania Obserwatora znajdują w Załączniku nr 1, który, co do zasady, w poprzednich latach stanowił główną część Sprawozdania Obserwatora

B. Punkty 7 i 8: Ogólne uwagi i porady dotyczące pracy sędziego (przykłady) i punkty dyskutowane z sędziami.

Obserwator sędziego jest dla sędziego również jego instruktorem/trenerem. Poprzez analizy i porady, obserwator pomaga sędziemu robić postępy, rozwijać jego umiejętności.

W punktach 7 i 8 obserwator wyciąga wnioski z analizy pracy sędziego. Powinien on:

- a) wyznaczyć priorytety (wyselekcjonować tylko dwa lub trzy punkty kluczowe);
- b) wspomnieć najpierw o pozytywnych punktach, a następnie o aspektach do poprawy;
- c) przekazać określone porady, wskazówki (oparte na aktualnych zdarzeniach meczowych), które będą zrozumiałe i wymierne;
- d) dać sędziemu możliwość wypowiedzenia się; zachęcić do samokrytycyzmu;
- e) zaproponować rozwiązania i alternatywy dla poprawy jakości sędziowania – we współpracy z sędzią.

Sędziowie często narzekają, że obserwator nie dyskutuje z nimi wystarczająco długo i dogłębnie i dlatego często zawartość raportu oraz ustne komentarze pomeczowe nie są spójne.

Aby zachęcić do dyskusji i upewnić sędziów, iż omówione punkty odpowiadać będą treści raportu, obserwator powinien wynotować dwa lub trzy pozytywne i negatywne punkty, które musi przekazać sędziemu podczas pomeczowej dyskusji a później umieścić je w arkuszu.

Ewentualne odniesienie się do punktów I. D i E niniejszych Wytycznych powinno mieć miejsce w p.7 sprawozdania.

C. Dotyczy punktów 9 i 10: Występ Sędziego Asystenta

Ważne jest, aby w trakcie pomeczowej dyskusji, nie pomijać sędziów asystentów. Decyzje dotyczące oceny spalonego często przesądzają o zdobyciu bramki bądź utraceniu szansy na jej zdobycie. W dodatku, uprawnienia sędziów asystentów zostały zwiększone. m.in. poprzez sygnalizowanie przewinień w dowolnym punkcie pola gry. Dlatego ważne jest, aby ocenić umiejętności sędziów asystentów w stosowaniu tych poszerzonych uprawnień bez ich nadużywania. Jakość pracy sędziów asystentów stanowi ważny element dobrego występu całego zespołu sędziowskiego.

Sekcje w punktach 9 i 10 muszą być zatem omówione i wypełnione bardzo starannie (szczegółowe wskazówki można znaleźć w Załączniku nr 1)

Jeżeli chodzi o spalonego KS PZPN nie jest przeciwna sprawdzaniu przez obserwatora prawidłowości podjętej decyzji na podstawie materiału filmowego, nawet następnego dnia. W takim wypadku **musi być także sporządzona notatka, w dwóch egzemplarzach dla sędziego (głównego) i obserwatora z podaniem sytuacji wraz z minutą jej wystąpienia, która poddana będzie analizie video (DVD) przez obserwatora.** Fakt ten powinien być odnotowany w sprawozdaniu z podaniem treści notatki.. Procedura sprawdzania decyzji na podstawie materiału filmowego powinna być ograniczona do tak zwanych sytuacji bramkowych.

D. Punkt 11: Uwagi dotyczące sędziego technicznego

Zadaniem sędziego technicznego jest pomaganie sędziemu w każdym momencie. Musi on być pro aktywny przy procedurze wymiany (na przykład: sprawdzanie wyposażenia zawodnika i biżuterii).

Obserwator będzie oceniał w szczególności sytuacje wymagające szczególnej pomocy sędziemu np. w przypadku błędnej identyfikacji ukaranego zawodnika lub zawodnika nie wykluczonego po otrzymaniu drugiej żółtej kartki.

Uwzględniać należy również praktyczne wytyczne dotyczące zarządzania w strefie technicznej, które znajdują się Przepisach Gry. Obserwator jest zobowiązany ocenić, czy sędzia techniczny zarządzał w strefie technicznej w odpowiedni sposób, będąc stanowczym, jeżeli było to konieczne, ale nie prowokującym w stosunku do trenerów, jeżeli wykonywali oni swoją pracę w sposób odpowiedzialny.

(Szczegółowe wskazówki można znaleźć w Załączniku nr 1).

E. Punkt 12: Kary indywidualne

- ☞ w rubryce „Opis przewinienia” należy na końcu użyć sformułowania: **kara słuszna** lub **kara niesłuszna**
- ☞ w przypadku udzielenia wykluczenia zawodnika w rubryce „Drużyna”, oprócz nazwy drużyny **należy podać imię i nazwisko wykluczonego zawodnika**

Załącznik nr 1:

Wskazówki/Punkty odniesienia

Poniżej podano wskazówki/punkty odniesienia do wypełniania poszczególnych części sprawozdania obserwatora.

Nie jest to materiał wyczerpujący, ale powinien pomóc obserwatorowi zidentyfikować szczególne cechy sędziego i aspekty do poprawy.

Wskazówki te, co do zasady, były częścią poprzednio stosowanego arkusza obserwacyjnego.

+		-	2. Zastosowanie i interpretacja Przepisów Gry. Kontrola nad grą, taktyczne postępowanie i zarządzanie grą
			Prawidłowe i konsekwentne karanie fauli (podstawienie nogi, ataki, kiedy najpierw następuje kontakt z przeciwnikiem)
			Rozróżnianie ataków na piłkę, a ataków na przeciwnika
			Natychmiastowa interwencja w celu ochrony zawodników, którzy są poszkodowani na skutek poważnych, rażących fauli
			Świadomość + prawidłowe i konsekwentne kary za pchanie, ciągnięcie i trzymanie (ukryte faule)
			Czujność na użycie łokci
			Czujność + prawidłowe i konsekwentne kary za symulację, krytykę, marnowanie czasu, itp.
			Prawidłowa ocena i interpretacja zdarzeń w przypadku pozbawienia przeciwnika realnej szansy zdobycia bramki
			Prawidłowa ocena i interpretacja zdarzeń w przypadku zatrzymania korzystnej akcji
			Prawidłowe rozróżnianie pomiędzy rozmyślnym, a przypadkowym zagranieniem piłki ręką
			Prawidłowe rozróżnianie rzutów wolnych bezpośrednich i pośrednich
			Mur w prawidłowej odległości – odmierzanie odległości 9,15m przy rzutach wolnych w pobliżu pola karnego
			Prawidłowa kontrola wznowienia gry (rzut od bramki, rzut różny, wrzut, rozpoczęcie gry, rzut sędziowski)
			Prawidłowe procedury wymiany oraz udzielanie pomocy kontuzjowanym zawodnikom
			Prawidłowa sygnalizacja doliczonego czasu gry
			Prawidłowa kontrola zachowania bramkarza

			Podwyższenie jakości zawodów poprzez rozsądne stosowanie korzyści
			Kontrola meczu w każdej jego fazie
			Rozpoznanie charakteru meczu od początku, prawidłowe nastawienie przyjęte od początku
			Natychmiastowa i właściwa reakcja na zmianę charakteru meczu
			Rozsądne, przemyślane zezwalanie na kontynuowanie gry (zgodnie z duchem gry)
			Szybkie, jasne i pewne i rozsądne decyzje
			Umożliwianie szybkiego wznowienia gry
			Efektywna sygnalizacja (opanowana ale jasna sygnalizacja) + odpowiednie użycie gwizdka
+		-	3. Kontrola dyscyplinarna oraz zarządzanie zawodnikami i osobami upoważnionymi do przebywania na ławce rezerwowych (strefa techniczna)
			Właściwe kary dyscyplinarne
			Konsekwencja i przewidywanie w pokazywaniu kartek; jasna linia od początku (nie pokazywanie kartek za wcześnie za mało ważne przewinienia)
			Żółta kartka za trzymanie, kiedy zatrzymany zostaje korzystny atak (= niesportowe zachowanie) – rozpoznanie ukrytych, podstępnych fauli
			Kara dyscyplinarna (żółta kartka) za niesportowe zachowanie (odkopywanie piłki, krytyka poprzez wymachiwanie rękami, powtarzające się wymuszanie, sugestywne gesty aby przeciwnikowi pokazać kartkę, itp.)
			Czerwona kartka za ataki zagrażające zdrowiu przeciwnika
			Żółta kartka za przerwanie korzystnej akcji
			Czerwona kartka za pozbawienie realnej szansy zdobycia bramki – odwaga kiedy czerwona kartka + karny
			Kartki pokazywane jasno i z opanowaniem, oraz jednoznaczna identyfikacja zawodnika ukaranego
			Ograniczona dyskusja z zawodnikami i ograniczone gesty w kierunku zawodników (po decyzji)
			Brak tolerancji w stosunku do zawodników czynnie znieważających sędziego
			Właściwe i rozumne zachowanie w stosunku do trenerów udzielających wskazówek zawodnikom i zachowujących się prawidłowo
			Reakcja na poniżające gesty, lekceważące wymachiwanie rękami i ironiczne klaskanie ze strony trenerów

+		-	4. Kondycja fizyczna
			Sportowa sylwetka, dobry styl biegu, dobra kondycja do końcowego gwizdka
			Dobra wytrzymałość, bieganie na długich dystansach
			Stosowanie sprintów, nawet pod koniec meczu (szybkie kontrataki)
			Podbieganie do miejsca przewinienia, aby zapobiec ryzyku odwetu lub protestu
			Umiejętne stosowanie biegu tyłem, aby mieć dobry przegląd sytuacji
			Ładny styl biegu
			Przebywanie w optymalnej odległości, śledzenie gry przez cały czas, nie przeszkadzając w grze (nie uderzony piłką)
			Elastyczna diagonalna, obserwacja gry z boku lub pod kątem, aby zobaczyć ukryte przewinienia (trzymanie, pchanie)
			Elastyczna diagonalna: piłka i gra zawsze pomiędzy sędzią i sędzią asystentem
			Wbieganie w pole karne, kiedy jest to konieczne
			Prawidłowe ustawienie podczas stałych fragmentów gry (rzuty wolne, rzuty różne, rzuty karne)
			Umiejętność przewidywania tego co może się zdarzyć (czytanie gry), unikanie niepotrzebnego biegania
+		-	5. Współpraca z sędziami asystentami i sędzią technicznym
			Rozpoznanie i natychmiastowa reakcja na wszystkie wskazania asystentów
			Dobry kontakt wzrokowy z sędziami asystentami, nawet z użyciem elektronicznego systemu chorągiewek
			Dobry podział kompetencji pomiędzy zespół sędziowski (faule w pobliżu sędziego asystenta)
			Prawidłowe podziękowanie za sygnalizację sędziego asystenta bez przerywania gry (korzyść, zbyt szybka sygnalizacja spalonego, itp.) i zasygnalizowanie, że widział podniesioną chorągiewkę
			Brak sprzecznych decyzji z sędziami asystentami (rzut różny/rzut od bramki, inny kierunek wrzutu, itp.)
			Wspieranie asystentów dyskretnym sygnałem, po przypadkowym lub nieznacznym dotknięciu piłki i błędem asystenta z tym związanym.
			Prawidłowa reakcja i dobra komunikacja przy przewinieniach poza polem widzenia sędziego (gwałtowne agresywne zachowanie), sygnalizowane przez sędziego asystenta
			Prawidłowa komunikacja i dobra reakcja na błędy sędziego (np. napomnienie złego zawodnika, druga żółta kartka i nie pokazanie czerwonej kartki, itp.)
			Natychmiastowa reakcja, na krytykę sędziów asystentów przez zawodników i osoby towarzyszące drużynom

+		-	6. Osobowość sędziego
			Posiadał szacunek, akceptację i uznanie ze strony uczestników (zawodnicy, osoby towarzyszące drużynom), uznawali sędziego jako panującego nad grą – wymagana osobowość na polu gry – naturalny autorytet
			Asertywny i sprawiający bardzo dobre wrażenie
			Konsekwentny i nie ulegający wpływom innych (zawodników, osób towarzyszących drużynom, kibiców, itp.) – zawsze podejmujący obiektywne decyzje
			Konsekwentny, nawet gdy krytyka jest nieunikniona
			Stanowczy, zdecydowany, ufny we własne siły, pewny siebie i swoich praw
			Śmiały, odważny, nie bojący się podejmować niepopularne decyzje
			Opanowany, spokojny i przewidujący, dyskretny i nie rzucający się w oczy w stosownych sytuacjach
9.10. Sędziowie asystenci 1 i 2			
Wskazówki/punkty odniesienia dla oceny sędziów asystentów			
+		-	
			Prawidłowe decyzje o spalonym
			Oczywista różnica między aktywnym a pasywnym spalonym (technika czekaj i patrz)
			Wrzuty, rzuty od bramki, rzuty różne
			Właściwa sygnalizacja fauli i przewinień popełnionych bliżej sędziego asystenta niż sędziego
			Właściwa sygnalizacja fauli popełnionych bliżej sędziego asystenta niż sędziego <u>w polu karnym</u>

			Prawidłowa sygnalizacja przewinień popełnionych za plecami sędziego (gwałtowne, agresywne zachowanie)
			Prawidłowa pomoc dotycząca miejsca przewinienia na pograniczu pola karnego (na zewnątrz czy wewnątrz pola karnego)
			Nie lekceważenie sędziego i nadużywanie swoich uprawnień
			Pomoc przy egzekwowaniu odległości 9,15m od linii bocznej lub od piłki (bez odmierzania odległości)
			Pomoc przy bramkach – jasna sygnalizacja w trudnych sytuacjach czy piłka przekroczyła linię bramkową
			Pomoc w sygnalizowaniu wymiany zawodników
			Ustawianie i poruszanie – na równi z przedostatnim obrońcą – płynne poruszanie po linii bocznej
			Koncentracja
			Jasna sygnalizacja zgodna z Przepisami Gry i wytycznymi UEFA
			Wkraczanie na pole gry w sytuacjach konfliktowych
			Właściwa interwencja i prawidłowe reakcje przy oczywistych, nieprawidłowych, błędnych decyzjach sędziego
			Kontakt wzrokowy z sędzią
			Monitorowanie zachowań w strefie technicznej
			Ograniczone użycie „wolnej” ręki w przypadku bardzo trudnych decyzji, ale dyskretna sygnalizacja podczas kontaktu wzrokowego z sędzią

+		-	11. Sędzia techniczny
<p>Obserwator ocenia pracę sędziego technicznego przez pryzmat wykonywania przez niego następujących zadań:</p>			
			Sędzia techniczny pomaga w zadaniach administracyjnych przed, podczas i po meczu
			Jest odpowiedzialny za pomoc w procedurze wymiany zawodników podczas zawodów
			Asystuje sędziemu przez cały czas, musi zasygnalizować sędziemu, gdy ten źle zidentyfikował zawodnika i przez to napomniął innego lub gdy nie nakazał opuszczenia boiska zawodnikowi, który otrzymał drugą żółtą kartkę lub kiedy gwałtowne zachowanie ma miejsce poza widocznością sędziego i sędziów asystentów
			Informuje sędziego o niewłaściwym zachowaniu każdej osoby znajdującej się w strefie technicznej, musi użyć zdrowego rozsądku wobec trenerów którzy przebywają w pobliżu ławki dla zawodników rezerwowych, ale zachowują się w sposób odpowiedzialny
			Nadzoruje wejście na boisko, lekarzy, fizjoterapeutów i osób, które udzielają pierwszej pomocy (noszowi), w celu oceny kontuzji zawodnika – pozwolenie zostaje udzielone przez sędziego

Uwaga:

Zidentyfikowane przez obserwatora, wyjątkowe sytuacje w meczu, mogące stanowić cenny materiał szkoleniowy, powinny być opisane na ostatniej stronie sprawozdania.

Opis taki powinien być krótki z podaniem minuty meczu, tak aby komisja szkoleniowa mogła łatwo odnaleźć rekomendowaną sytuację.

Komisja Szkoleniowa KS PZPN